

Za tydziń podzim

Na 17 września 2005r

No, toż momy za tydziń richtik podzim. Niy poradza spokopić, eżli to było gryfne lato lebo niy, chocia łośtatnie śtyry- piyńc tydni były gryfne, tela co ci z rańca ździebko tam było zimno.

Idzie ujzdrzić kasztońce. Jakosik inksze latoś, bo jesce same kasztońce niy som blank zdrzałe a listeckie som zbroniotniałe i ślatujom ze stroma. Wiela jo za bajtla ściepnowoł ze stroma tych kasztońców? Jesce na smyntorzu kole naszyj „Jozefki”. Niy skorzij sie jesce ze tych kasztońców i ajchli bajstlowało roztomajte chopki, roztomajte pupy i inksze ludziki. A terozki to wszyjsko idzie erbnońc we jakisik szokoladowych jajcach, a dziecka niy majom uciechy coby ze samości cosik ci telkigo zbajstlować. A, i niy wszyjskie mogom sie lajstnońc te słodkości we składzie; niyftore to ino gawcom na inksze dziecka, kierym łojce dowajom zawdy pieronym srogi taszyngeld i miarkujom co to jes przonie, co to jes srogo „miłyłość” dlo dziecek, kiej niy ma czasu na to coby sie śniymi ździebko zajmnońc. I, dlo wieluch dziecek niy ma nic dobrego, niy ma maszkytow i ino, kiej tak kukom na ta telewizyjo i suchom co te nasze dioseckie mōndroki fandzolom, te wszyjskie „fundacje charytatywne”, to mi sie zdo, iże łoni miarkujom ło nos, to co kiejsik pedziała Maria Antonina, krōlowo Francji:

„Kiej ludzie jamrujom, co jejim niy styknie na chlyb, to niech ćkajom ino same tortynsztikle!” Pra? Jakie to gryfne i mōndre? Nale, można to tyż już bydzie chnet szlus ze tymi łośzkliwcami, można sie cosik po tym wrzyśniu sam u nos we Polsce zweksluje (niy godom ło polityce, bo mi zakozali) chocia... jo tam w to niy za tela wiyrza, mom to za powiarki, niy widza telkich coby kcieli cosik gryfnego, cosik na isto mōndrego zbajstlować dlo nos Polokow (co niy rzykna ło Ślōnzokach). Bo jak to kiejsik, flosik mōndry godoł: wszyjsko na tym świycie mo chocia aby jedyn kōniec, ino wuszt mo... dwa!

A jedynostego wrzyśnia 2001 roka ... te fligry, kiere dupli we te Word Trade Center ...Prezidynt Hameryki wypokopioł srogo haja. Nasze boroki wojoki przekludziyli sie do Iraku. I co? Nic! Terozki fajrujom, przipinajom roztomajte medaliki, łożprawiajom i ino ringujom sie, kymfujom ze tymi wszyjskimi, bezmac dzioseckimi „terrorystoma”.

No, i to juzaś jes polityka i skuli tego byda sam rzōndzioł jedna tako sztrofka Artura Oppmana, kiery bōł ci cosik telkigo wysztydiyrowoł:

„Odwieczne lipy i kasztany
Wznoszą do nieba stare czoła,
Co dzień z uśpienia świt różany
Do nowych wrażeń starców woła.
Tyle lat przeszło nad ich głową,
Złote poranki, ciemne zmierzchy,
A one stoją jednakowo,
Wznosząc na błękit koron wierzchy.”

Prowda, prawda, można modzioki niy za tela miarkujom, nale te co majom wiyncej niżli szejśdziejont wiedzom ło czym jo sam terozki berom.

I juzaś ło tych moich kasztōncach. Juzaś ło tych brunotnych ajchlach, kiere już mało fto zbiyro, można drugda dziecka ze naszym sam łochronki, kiej sie jesce jakisik kindermyjdli kce na planty lebo kole smyntorza przy „Jozefce” deptać z dzieckoma.

Trefiōlech ci kiejsik telko jedna, nale łona nic ino wice miała we palicy.

– E, tam panie Ojgyn, ryzyknijcie lepszy jakisik wic coby niy było tak markotnie przy tych dzieckach, łod tych zabranych łojcōw.

– Mocie prawie, niy ma sie co tropić.

Nale tu mi sie spomniāło, iże zawdy na grubie było zakozane kurzynie, chocia niyftore niy poradziyli bez cigarety lebo bez fajki szychta przerobić, a dziecka już terozki maluśkie tyż sztachajom sie choby nojynte. Somech widziōł jak sztomle ze aszynbechrow we naszych sam, tukej pniokowych knajpach wyciōngajom. Tak ci tyż było ze Jorgym łod Gogolinki. Kurzoł ci łon fajka, nale tak, iże niy mog być ani pół godziny bez nij. Robiōł u nos na grubie i kiejsik sie mu przidarzyło co ta swoja fajka zaboczōł w doma. Zmierzły sie zrobiōł, łoszkliwy, robota mu niy szła, aże jejigo kamraty już niy szczimali i kozali mu wartko, tam a nazod, deptać do dom, a łoni sam mieli bez tyn czos wachować coby sie sztajger niy kapnoł, iże go niy ma, iże łon sie na pora minut straciōł. Kiej tyż była pałza na śnodanie, Jorguś drapko popyndalowoł do chałpy, a iże miyszkoł blank kole gruby, kole „Grofki”, za jakiesik piytnoście minut był nazod.

– I co, mosz ta fajka, bydzie już ze cia pokoj – pytajom kamraty?

– Bogać tam, psinco mom a niy fajka. Nalech zołwizōł miōł szczyńście, bo kiejech tak po maluśku dźwiyrze do izby łotwiyroł, kuknołech a tam na zofie zicnoł ci sie do kupy ze mojom starom nasz obersztajger. Mało ci mie pieron niy szczeloł. Juzech dźwiyrzy niy zawiyroł inoch prasknoł na dwor i śmiatōlech aże sie za mnom kurzyło.

– To ci miōł pecha, panie Ojgyn tyn Jorguś, pra?

– A bo jo wiy. Łoszkliwce ino niyskorzij godali co jejigo dwa synki blank na obersztajgra som podane. Nale to można ino som klyty.

– Widza, iże klara pomaluśku wylazuje, to sie przyjnda na jakiesik piwo do pyjtrowego szynku.

A terozki ze inkszyj faski:

Jechoł kiejs handlyrz bez gynsty, ćmawy las, belōntoł sie blank dugo i po tym ćmoku wkarowoł w ciaplyta bez żodnygo retōngu. Stropiōny, napocznoł jamrować i wajać, kiej narozki pokozoł mu sie zły duch, dzioboł we ludzkij figurze..

– Niy trop sie cowieku! – pedziōł boł do handlyrza. – jo wos ze tego flapsu, ze tyj przikopy wyjmna i pokoża droga do dom, nale musicie mi przirzyknońć, iże to co mocie we chałpie, a ło cym jesce blank niy wiyecie, docie mie!

Handlyrz pomedikowoł ździebko i rod zgodziōł sie, chocia jesce niy wiedziōł, iże jejigo baba – kiej łon wandrowoł – śległa i mo terozki szykownego synka.

Dziobół wyjmnoł go ze tego flapsu – kiej ino handlyrz podszrajbowoł cyrograf – i wykłudziół go na szyroko cesta. Rółz jesce mu pedzioł coby niy zaboczół, niy przepomnioł ło tym cyrografie i drab sie straciół.

– A co tyn handlyrz tak na isto mioł?

– Suchej dalszij, to sie dowiysz!

Festelnie rod przywitoł wandrus sie ze kobiytoł, nale boł już fest stropiony, kiej ujzdrzoł gryfnego synka i kapnoł sie, iże go złymu duchowi, dziobłowi zapisoł. I niyskorzij, kiej żodyn go niy poradziół uwidzieć ślimtoł we sztulpa tak coby go jejigo babeczka niy ujzdrziła. Bajtel bez tyn czos na galantnego i szykownego karlusa wyrosnoł.

A, iże synek boł cichy, zgodliwy i do uczynio pragliwy, i już we pionym roku poradziół cytać i szrajbować, jesce barzij łojca tropiół, iże musi chnetki ze dzieciontkiym sie pożygnąć i łoddać go dziobłowi.

Mały synecek doczkoł już do siydmiu lot, przyuważół jankor jejigo łojca i jejigo płaczki wiela ino razy na niygo kukoł. I tela łojca prosiół, wajoł, jamrowoł, iże handlyrz mu wszyjsko łopedzioł.

– Niy tropcie sie łojciec. Ponboczek mie hilfnie, pojńda do piekła i tyn diosecki cyrograf wezna sie sam dó nôs nazod.

– To łon kcioł pojńść aże do piekła, do tych dziobłow ... a nic ci sie niy boł?

Ślimtała i beczała matula, ślimtoł i mazoł sie łojciec, i kiej już sie wszyjsko synek narychtowoł do drogi dali mu na łostatek krzyżyk na cesta i karlus pomaluśku poszoł.

Szoł dugo i daleko, aże zawandrowoł do srogij, ćmawyj puszczy a tu we telkij srogij dziurze miyszkoł łoszkliwy zbojnik Madyj.

Telki ci to boł bandzior, iże swojigo łojca zakatrupiół, żodnego fraj niy puściół a ino łostawiół swoja matula coby mu jodło warzyła. Łona zasik, już zwiekowano, fto sie tam ino zabelontoł to go zawdy kajsik uchowała. Nale iże Madej mioł czuch dobry zarozki wywonoł ludzkie ciało.

Synek deptoł, i deptoł aże zrobiół sie wija z pieronami, dysc napocznoł łoć, rzgmoty prać naobkoło tak, iże na łostatni driker karlus prziszoł do tyj madyjowyj groty. Starowinka ulitowała sie nad niym i skukała go na samym zadku, we nojćmawszym kontku tyj dziury. Nale Madyj, kiej ino wloz rajn zarozki wysznupoł cudzego chopa. I już synek mioł dostać bez łeb srogom lagom łod Madyja, kiej tyn zwiedziół sie łod matuli kaj nasz synek depto. To tyż mu podarowoł życie, nale ino za to coby tam we piekle gynał łobejrzoł co tyż dziobły dło niygo rychtujom, kiej już wykopyrtnie.

Karlusik, gynał kiej klara zaczęła blyndować, wyloz ze jaskinie, wartko doszoł do piekielnego ajnfartu; wodom świynconom i świyntymi łobrozkami rółz-dwa łotworzoł wrota do pykła i wloz gynał na Lucypera.

– Co sam sznupiesz? – pado Lucyper.

– Anó, szukom cyrografu łod mojigo łojca, kiery na moja duszycka boł podszrajbowany.

Lucyper, nojpiyrszy dzioboł, chcioł sie synka chnet pozbyć i kozoł mu tyn jejigo cyrograf dać nazod. Nale tyn papior trzimoł we gracach szpotlawy Twardowski, co to bali i parzony kropidłym niy chcioł go nazod łoddać. Na to tyn znerwowany, rozgzukany, dopolony Lucyper wrzesknoł:

– Brać go zarozki na madyjowe lyże!

A Twardowski zlynkniony łokropicznom mynkom, kiero rychtowali dziobly dlo Madyja, zarozki cyrograf łod sia łodciepnoł.

– To te dioski już wiedzieli co narychtujom dlo tego zboja?

– Kiej same narychtowali, to tyż i wiedzieli, pra?

No, ale wražitki zasik karlus poszoł łoboczyć te dioseckie lyganie. Boło łone cołkie ze żelazła, żezażniannyj kraty i nałonacone wszandy łostrymi pitwokami i szpikulcami a pod spodkiym hajcowoł sie łogiyń, z wiyrchu zasik kidała łozpolono siarka.

Kiej już wszyjsko gynał wybadoł, wyloz synek ze piekła, i szoł jedyn dziyń, drugi dziyń, aże trzecigo zaszoł do tyj jaskini kaj czekoł fest zasromany Madej.

Położprawioł karlus zbojnikowi, rabsikowi co i jak we tym piekle uwidzioł.

Stropioł sie richtik zbrodziyń i kiej niy kcioł sie tam znojsć, musioł pokutować.

Wylejźli do kupy ze tyj dziury we ziymy. Madej po klynczoncku łodciep łod sia ta srogo laga, kierom praskoł wszyjskich, kierych dopod. Karlus zasik snochwioł, iże łostanie kapelonkiym, skuli tego co mu sie wszyjsko szykownie udao.

– To jo sam byda doczkoł, tak po klynczoncku, aże ty łostaniesz biskupym! – pedzioł Madej blank na richtik. I tak łostoł.

Śleciało jakiesik poradziesiont lot, podwiyl synek ze ksiyndza niy łostoł biskupym.

I rołz, jechoł bez ćmawy las aże dolecioł mu do kichola czuch jabek, ponkow.

Kozoł jejigo łobstawie tych ołbstow poszukać. Poszli te jego sużonce do lasa driny i kiej prziszli nazod pedzieli Biskupowi, iże trefyli na srogi strom, telkie srogie drzewo przy kierym klynczoł siwy staroszek i niy dowoł zezwołyństwa coby jakiesik jabko utargać.

Biskup poszoł na tyn plac i poznoł swojigo kamrata Madeja, cołkiym łosiwiałego, ze brodom aże do ziymy a kiery go ło posłuchanie prosioł i ło spowiedź choby we suchalnicy.

– To tyn Madej tak durch po klynczoncku czekoł na tego synka łod handlyrza ... a terazki już aże biskupa?

Posuchoł biskup spowiedzi a wszyjskie naobkoło ujzdrzeli jak jedne jabko po drugim wekslowało sie, przemiyniało we blank biołe briwy i cukrowy, we gryfne gołymbie. A łone łodfurgali łod tego stroma hań daleko. Łostało ino jedne jabko a boła to duszycka łod łojca Madeja, kierego som kiejsik boł zatrzas i tyn ci srogi grzych zabocznoł. A kiej tyż i tyn łostatni grzych pedzioł biskupowi to i te łostatnie jabko zwekslowało sie we briwa i wyfurgło za inkszymi.

Rzykoł niyskorzij biskup za grzysznika, a kiej doł mu juń rozgrzyszynie Madyj prasknoł na ziymia i we kurz sie przemiynioł, kiery zasik wiater łozwioł po colkim świycie.

– Hmmm, to ci sie wszyjsko na dobre łodmiyniło, niy?

No niy ma przeca telkigo złygo coby niy szło na dobre przełonaczyć!
A to wszyjsko gryfnie, tela co po polskimu, naszryfloł Kazimierz Władysław
Wójcicki a jo ta bojka ino na nasze przetuplikowoł.
A beroł, nikiem downij we każdo sobota

Ojgyn z Pniokow